

Met de kennis van morgen

Een nieuwe aanpak voor duurzaam 'Leven Lang Ontwikkelen'

Eindrapportage

09-06-202

1. Korte recapitulatie

Dit is de afsluitende rapportage voor het project '**Met de kennis van morgen**'. Als projectpartners stelden we ons de vraag: **Hoe geef je als regionale pps vorm en inhoud aan 'Leven Lang Ontwikkelen' (LLO)?**

Ons idee is om hiervoor een lerende community te gaan vormen en via een praktijkproef erachter te komen hoe een dergelijke community zelfsturend kan functioneren zonder daarbij stuurloos te worden. Wij zoeken dus in dit project naar nieuwe vormen van regievoering en facilitering zodat een community binnen een regionaal ecosysteem tot bloei kan komen en zich kan doorontwikkelen.

Als praktijkproef hebben we ons in eerste instantie gericht op het thema 'valorisatie van gras en bermgras'. Dit is een onderwerp dat voor onze regio, maar ook landelijk, zowel met het oog op circulaire economie, maar ook voor de ontwikkeling van nieuwe regionale verdienmodellen van betekenis is. Onze tussenrapportage van zomer 2019 is helemaal op dit onderwerp gericht. Vanaf het schooljaar 2019 / 2020 ontwikkelde het proces echter een hele nieuwe dynamiek. Later kwamen daar ook nog allerlei urgenties, uitdagingen en kansen i.v.m. de uitbraak van COVID-19 bij.

Wat we uiteindelijk gaan opleveren is meer dan we bij de start van het project hadden kunnen bedenken. We laten zien hoe een model voor een regionale vorm van LLO eruit kan zien, met overdraagbare best practices. Anderzijds leveren we inhoudelijke kennis, niet alleen over grasvalorisatie, zoals in eerste instantie was gepland, maar ook over andere regionale ketens, met eerste businessmodellen en een uitvoeringsprogramma dat de inhoud levert voor de voortzetting van lerende regionale communities.

In de financiële verslaglegging zult u zien dat onze eigen inbreng voor het succes van dit project de oorspronkelijke planning overschrijdt. Maar het was elke cent waard. We kijken met voldoening terug op dit traject en hopen dat u onze tevredenheid deelt.

2. Wat is nieuw ten opzichte van 2019?

Mede dankzij de ondersteuning van het Aequor Fonds waren wij in de gelegenheid om met talloze ketenpartners intensief in gesprek te gaan. Het doel van deze gesprekken was om de veerkracht van de regio te vergroten. Onze insteek daarbij was drieledig:

1. Een regionaal ecosysteem bouwen waarin de regionale partners zich kunnen organiseren en een gezamenlijk innovatie-, onderzoeks- en leerproces op gang kunnen brengen
2. Nieuwe verdienmodellen ontwikkelen
3. Een duurzame regionale keteneconomie entameren

Dit project bleek enorm arbeidsintensief zowel aan onze kant als qua inbreng van het bedrijfsleven. Het heeft er well toe geleid dat niet alleen onderwijs en ondernemers betrokken zijn, maar inmiddels ook de lokale en regionale overheden. Gaandeweg bleek uit deze intensieve samenwerking dat de verwaardiging van bermgras zonder meer een interessante businesscase is. Maar er kwam ook naar voren dat er meer – en voor veel ondernemers in onze regio nog interessantere – grondstoffen waarvan verwaardiging en nieuwe ketenbouw kansrijk is. Denk dan aan vezel- en eiwitgewassen, suiker, graan. Ook blijkt er een grote scholingsbehoefte 'on the job' te bestaan. Onder het motto 'Innovatie op locatie' zijn wij enkele maanden geleden gevraagd of we onze aanpak kunnen opschalen en intensiveren. We hebben aangegeven dat we de huidige aanpak uitvoeren in samenspraak met Aequor en we derhalve gebonden zijn aan gemaakte afspraken over deliverables en aanpak. Anderzijds vonden wij deze dynamiek buitengewoon interessant.

Daarom hebben de mogelijkheden die zich hiermee voordeden nader onderzocht. Het uiteindelijke resultaat was erg verrassend. De gemeenten in het aardbevingsgebied, en in het verlengde daarvan ook in de minder getroffen gebieden, hebben ons in samenspraak met de provincie Groningen en de ministeries OCW en EZ gevraagd om toe te werken naar een regionale coöperatieve community, waarbinnen productinnovaties, verhoging van de innovatiekracht binnen het mkb, scholingsmogelijkheden, en structurele verbinding met onderwijs, onderzoek en bedrijfsleven kunnen floreren. Als resultaat zijn we nu met z'n allen in staat in het laatste kwartaal van 2020 een proces te starten, dat 8 jaar duurt en waarvoor financiering van 200 miljoen euro is voorzien.

Hierin staan inhoudelijk de innovaties voor drie regionale businessketens centraal: vezel, cellulose en eiwit, gekoppeld aan de gewassen hennep, miscanthus en lupine. Procesmatig gaat het om de vorming van een regio-brede community met diverse subcommunities voor het LLO-proces. En organisatorisch hebben we gewerkt aan de bouw van een regionaal coöperatief platform, dat gebiedscoöperaties en andere entrepreneurs ondersteunt in hun innovatieprocessen, kennismanagement en de vorming van een regionaal kennisecosysteem.

Wat hier nu met een paar zinnen beschreven staat, heeft in werkelijkheid veel tijd en energie van alle betrokken partijen gekost. We willen hierbij ook uitdrukkelijk vermelden dat dit resultaat niet bereikt had kunnen worden zonder het door Aequor ondersteunde proces als katalysator. We willen het proces dat hiermee is opgestart graag voortzetten, liefst ook in blijvende samenspraak met Aequor. Aequor staat immers nog steeds voor scholing en competentievorming in agrarische regio's. In ons proces maken we feitelijk een vertaling van het OVO-drieluik in de 21ste eeuw, met een coöperatieve, intersectorale en integrale aanpak.